

Izhaja razen nedelj in
praznikov vsak dan
ob 10. uri dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani,
Franciška ulica št. 6/I,
Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in pod-
pisati, sicer se ne priobčijo.
Rokopisi se ne vračajo.

Oglast: Prostor 1x55 mm
po K 2. Uradni razglaš,
poslano ter notice isti pro-
stor K 3. Pri večjem na-
ročilu popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socijalno-demokratske stranke.

Telefonska št. 312.

Naročnina: Po pošti ali z
dostavljanjem na dom za
celo leto K 336, za pol
leta K 168, za četrt leta
K 84, za mesec K 28. Za
inozemstvo mesečno K 45,
letno K 540.

Reklamacije za list
so poštne proste.

Upravišтво je v Ljubljani,
Franciška ulica 6/I,
Učiteljska tiskarna.

Demisija centralne vlade.

Včeraj po jako burni seji radikal-
nega kluba je podal ministrski pred-
sednik Pašić demisijo cele vlade, ki
jo je kralj sprejel.

Vzrokov za krizo je več. Glavni
vzrok je demokrat Pribičević, ker
je minister za notranje stvari in bi
to ministrstvo radi imeli radikalci,
da bi Hrvatima dali kakršnokoli kon-
cesije in jih s tem pridobili. Z vlado
so pa tudi nezadovoljni muslimani,
ker je vlada begom in agam doslej
samo 30 milijonov izplačala kot od-
škodnino za agrarno reformo. Turki
se približujejo klerikalcem, ker upa-
jo, da ti prej izplačajo odškodnino.
Minister Spaho je imel namen od-
stopiti zaradi tega, ker se vlada ne
ravna po obljubi. Radikalci pa tudi
Pašiću popolnoma ne zaupajo in ho-
čejo, da pusti ministrstvo za znan-
je stvari. Končno igra veliko ulogo
zopet osebnost s Pašićem na čelu.
To je stara pesem, ki jo že poznamo.

Klerikalci kriče zmagosno in
zahtevajo razpust narodne skupšči-
ne ter nove volitve. Računajo namre-
č dobro. Demokrati in radikalci so
s svojo politiko izgubili precej po-
pularitete; to bi pa koristilo le opo-
ziционalcem v Sloveniji in na Hr-
vaškem.

Seveda je rešitev te krize koč-
ljivo vprašanje. Prva najverjetne-
jša možnost je, da Pašić zopet seste-
vi vlado z demokrati in še kako dru-

go manjšo stranko, če demokrati po-
puste v zahtevi glede ministrstva za
notranje stvari; druga možnost, ki
je pa manj verjetna, je, da sestavi
vlado Protić tudi s sodelovanjem
demokratov, samostojnežev in
eventualno zemljeradnikov. Nikakor
pa ni misliti na to, da bi Protić se-
stavil kako vlado, ki bi jo tvorile
obene z radikalci hrvaške opozici-
jone meščanske stranke z Radi-
čem. Radičeva stranka se kuja Ra-
diču samemu, zato je izključeno, da
bi Radič mogel ž njo disponirati.

Ta vladna kriza je igra. Ako
ostanejo demokrati v svoji zahtevi
trdovratni in enako radikalci, potem
imamo pred seboj dolgotrajno krizo,
ki bo zopet mesece ovirala konsoli-
dациjo, ustavila parlamentarno delo,
ki že doslej ni bilo vzorno. Vlada
pa bo vladala absolutistično dalje.
kako so vladale razne vlade že nad
tri leta. Nedvomno pa je, da bi bila
vsaka Protičeva kombinacija še bolj
reakcionarna in konservativna, kak-
or je bila Pašičeva - Pribičevićeva.

Delavstvo nima prav nobenega
povoda, da bi od teh izpremb v vlad-
i pričakovalo več demokracije in
zmisla za njega socialne potrebe.
Sveta dolžnost proletariata je le,
da se spričo valovanja te reakcije
marljivo organizira in pripravlja na
boje.

Razpust načelstva Bolniške blagajne za Slovenijo.

Načelnik bolniške blagajne je
prejel naslednji odlok:

Gospod Mihael Rožanec, načel-
nik o.rajne bolniške blagajne v
Ljubljani.

Vsled reorganizacije in centrali-
ziranja vsega bolniškega zavarova-
nja v Sloveniji se je delokrog okraj-
ne bolniške blagajne v Ljubljani
razširil na celo Slovenijo. Z ozirom
na to tudi sedanje načelstvo, ki je
izvoljeno samo od ljubljanskih cla-
nov, nikakor ne odgovarja sedanji
organizaciji zavoda in tudi ni upra-
vičeno zastopati vseh sedanjih cla-
nov okr. bolniške blagajne v Ljub-
ljani.

Usoda jetnik ov-rudarjev iz Labinja v Istriji.

(Iz zapiskov rudarja.)

Ker sem bil navzoč pri rudarski
stavki v Labinju, si dovoljujem na-
šim sodrugom napisati nekaj vrstic.
Opisal bom najvažnejše dogodke, ki
so jih rudarji morali pretrpeti v tej
stavki.

Pomlad je prišla, zaželjena spom-
lad, ali nje beli cveti so bili poškrp-
ljeni s krvjo nedolžnih žrtev in njeni
zeleni listi so oroseni od stoterih in
stoterih solz. Nekdaj tako vesel
obraz ste danes žalostni in potrli.

Bilo je v rudarski koloniji Str-
mac, o kateri se je toliko pisalo in
govorilo. Dogodki, ki jih opišem, so
se zgodili 8. aprila, t. j. takrat, ko je
vojaštvo zasedlo rudnik.

Ti, sodrug Maks, nekdanj pevač
lepe pesmi in stremeč v srečnejšo
bodočnost, kje si danes? Tam v
svežem zrobu spiš večno spanje.
Kakšna je bila tvoja duša? Ko mi-
slim na to, mi telo drhteče in groza
me obhaja. Vidim, kako grozne smrti
ti si umrl popolnoma po nedolžnem.

Kakšna je bila tvoja duša? Kaj
je čutilo tvoje srce v onih grozljivih
strašnih trenutkih, ko so živi stroji
s pomočjo puškinih kopit razbivali
tvoje telo, da si pod težkimi udarci
na zemljo padal. Zadejali so ti dvaj-
setero ran, iz katerih je tekla tvoja
nedolžna kri. Prosil si, upil si, zdih-
oval si in divjal oči proti nebu od
strašnih bolečin. Grmovje je strme-

lo, ptički so prenehali s petjem ali
živi krovloki niso prestali. Bili te
dalje do časa, ko je bil samo še ko-
šček življenja v tebi. In ko je bila že
pred tvojimi očmi črna tema, dobil
si še šest krogel v prsi...

Maks, umrl si strašne mučeniške
smrti! In zadnjo minuto tvojega živ-
ljenja ti ni bilo dano, da bi samo en
pogled še povsili svoji ljubljani ma-
teri, da bi samo še enkrat videl
svoje drage brate in sestre in niti
tvojih prijateljev ti ni bilo dano vi-
diti, ki so bili v tvoji bližini.

Tri dni je tvoje truplo ležalo na
zeleni travi. Pozneje so te dejali na
kmečki voz, odpeljali te na pokop-
lišče in tako vrgli v skopano jamo
brez rakve kot najgršo mrhovino.

Vsako oko, ki te je poznalo, je
bilo solzno, in vsa srca so bila gin-
jena, ko se je slišalo o tvoji smrti.
Povej svojemu bratu Čehu, ki je bil
umoren enako tebi, da tudi njega
obžalujemo, in njegova siromašna
žena, brez denarja, brez obleke, z
dvema malima nedolžnima otroko-
ma, te je vse noči objokavala. Od
svojega moža ni imela drugega spo-
minka, kot kupček črne strnjene
krvi, katero je poljubovala, da si je
s tem gasila strašne srčne bolečine.

In zakaj je bila vajina smrt tako
grozna? Zato, ker sta se ob rami
svojih sodrugov borila za pravico
in svobodo, da si skupno priborite
in izboljšate bedni delavski položaj,
da si izboljšate in pridobite kruha
za one glade matere, ki svoje no-
vorojenčke pritiskajo na svoje suhe
grudi, da pijete zadnje kaplje krvi iz

mu pritisku od strani bivših avstrijs-
skih političnih oblasti podpisali ste
samo malenkosten znesek vojnega
posojila in na ta način obvarovali
zavod denarnih izgub.

Istotako izrekam vsem članom
načilstva, ki so Vas po svojih naj-
boljših močeh podpirali pri vodstvu
zavoda, svoj zahvalo.

Končno Vas vljudo vabim, da
izvolite svoje posle čimprej oddati
novo imenovanemu upravitelju.

Ljubljana, 19. nov. 1921.

Pokrajinski namestnik:
Ivan Hribar, s. r.

Iz šolske kronike.

Šolska oblast je izdala vsem šol-
am nalog, da se morajo iz učiteljs-
kih šolskih knjižnic izločiti ozl-
roma odstraniti vse knjige, katerih
vsebina spominja na žalostne čase
Habsburžanov in njih priležnikov.
To je vse prav in lepo, a na nekaj
so pozabili — namreč na šolske
kronike, ki na mnogih šolah delajo
direktno sramoto slovenskemu šol-
stvu in žal tudi slovenskemu učitel-
stvu. Človeka prijema groza, če
prelista in prečita ono vsebino, ki
se je pisala začasa svetovne vojne.
Verjeti ne more samemu sebi, da so
to pisali slovenski učitelji. In ven-
dar je tako. Preiskovati nečemo, ali
je bilo temu vzrok pritisk od zgo-
raj, ali avstrijski patrijotizem, ali
štreberstvo, na vsak način vse tro-
je. Nekateri so gotovo pisali z na-
menom, da odvrnejo sum antipatri-
jotizma, drugim se je zahotelo po
raznih priznanih dekretih, da si s
tem po vojni zasigurajo udobnejša
mesta, trdno prepričani, da zinaga-
jo centralne države. Naj pa bo kak-
or hoče, nezačajno je bilo od enih,
kakor od drugih. Mnogo od teh pa,
obloženih z avstrijskimi priznani-
mi dekreti od avstrijskih cesarjev
pa tja do pruskih generalov, nočejo
sedaj o njih patrijotičnem delu za
časa svetovne — protislovske —
voje ničesar vedeti, temveč silijo
v ospredje, da si pribore v novi dr-
žavi — proti kateri so delovali —
nova priznanja, čeprav jugoslovans-
ska; izvežbani so v tem in lahko
jim bo doseči svoj cilj. Kaj patrijoti-
zem, jugoslovanski ali avstrijski,
glavno je, da se doseže v molzni

Jugoslaviji to, kar se ni moglo v ne-
beški Avstriji, ker so bila korita več
kot prenapolnjena, dočim se pri nas
še polnijo z jugoslovanskimi barva-
mi pobarvanim avstrijskim patrijo-
tizmom. In če kdo dvomi o tem,
kar smo napisali, naj si omogoči po-
gled v kako kroniko in prepričal se
bo, da je res tako. Oni pa, ki so bili
v Avstriji pripoznani kot revoluci-
jonarji in ki so najbolj pripomogli
do razpada Avstrije in ustanovitve
Jugoslavije, so danes od teh »vzor-
patrijotov«
proglášeni kot državni
nevarni elementi. V interesu teh »pa-
trijotov«, ki posedujejo dokaj udob-
na in odgovorna mesta, bi svetovali
šolski oblasti, da čimprej dokaž, da
se vse kronike takoj uničijo, da
ne bodo naši potomci pljuvali na ta-
ko jugoslovansko. Če že čistimo,
očistimo vse, kar nas spominja v
dobo protislovskega delovanja in
zadržanja, sicer zna nastati nmenje,
da je avstrijski patrijotizem identi-
čen z jugoslovanskim, kajti praksa
nas že tako uči. Začnimo torej en-
krat res čistiti, toda odzgoraj na-
vzdol in popravimo »krivico«
biv-
šim avstrijskim patrijotom, sicer si
bodo res »domišljali«, da so vneti
jugoslovanski patrijote. Nekaj se
mora ukreniti, ali očistiti šole kro-
nik ali avtorjev one vsebine; oboje
ne more ostati. Narodna pa bo s tem
činom izbrisan en madež več.

Pisma Viktorja Adlerja.

Opozorjamo vse sodruge v Slo-
veniji na naslednje pismo, ki smo ga
prejeli pod gornjim naslovom: »Moj
oče je umrl v času najbolj burnih
političnih dogodkov in doba zadnjih
treh let po njegovi smrti ni bila po-
litično nič manj kritična in burna.
Trenutek relativnega mira, ki bi
omogočal izdajo njegovih govorov
in spisov in njegove zapuščine, si-
cer še sedaj ni prišel, vendar pa je
potrebno, da se izvrše predpriprave
za izdajo njegovih spisov že sedaj,
ker je nevarnost, da se marsikaj,
kar je za zgodovino postanka de-
lavskega gibanja v Avstriji zelo
važno za vedno izgubi. Zaradi tega
se obračam v sporazumu s stranki-
nim vodstvom avstrijske socialne
demokracije do vseh prijateljev, so-
drugov in znancev mojega očeta s
prošnjo, da mi dajo na razpolago

njegova pisma. Hvaležen bom ti-
stim, ki žele originalne njegovih pi-
sem obdržati v svoji posesti, če mi
originalne izposodijo za kratko dobo,
da morem napraviti natančne pre-
pise. — Mnoga pisma vsebujejo to-
liko osebnega, da niso primerna za
objavo. Kljub temu pa bi bila velika
škoda, če bi se ne shranila skupno
z drugo zapuščino. Umevno je, da
brez privoljenja naslovljenca ne bo
ničesar objavljeno. Kdor pa pose-
duje pisma, o katerih želi, da o njih
za nekaj let še nihče ne izve, ga
prosim, da stopi z menoj v osebni
stik, da se omogoči varno shranje-
nje dotičnih pism s pečatom za go-
tovo dobo. (Vse socialistične liste
prosim, da objavijo ta moj poziv).
— Friderik Adler, Dunaj VI., Blü-
melgasse 1.

SODRUGI, DELAVCI!

V nedeljo, dne 27. t. m. ob 10.
uri dopoldne priredi SDIZ »Svobo-
da«
za svoje člane skupen obisk

XX. umetnostne češko - jugoslovans-
ke grafične razstave

O razstavi bo podal pojasnila in
predaval o umetnosti sploh gosp. A.
Podbevšek.

Sodrug, delavci! Umetnost mora
med narod. Zato posetite čim števil-
nejše razstavo.

Vstopnina znaša za člane »Svo-
bode«, proti predložitvi članske iz-
kaznice, samo 1 dinar.

Sodrug, udeležite se poseta raz-
stave čim številneje in točno.

Tajništvo SDIZ »Svoboda«.

Politične vesti.

+ Uredba o inšpekciji rada, ki
je bila izdelana v ministrstvu social-
ne politike, je bila predložena ple-
numu zakonodajnega odbora. Po tej
definitivni redakciji imajo inšpektor-
ji rada v vseh pokrajinskih kazensko
oblast po dolobah zakona o zaščiti
delavcev, o delovnem času in o in-
špekciji dela. Pritožbe se pošiljajo
na ministrstvo socialne politike.

+ Preiskava proti atentatorjem
proti kralju Aleksandru je končana.
Včeraj so bili krivci izročeni sodi-
ščni, nakar se bo takoj pričela ob-
ravnavati.

ljeja od svojih bolečin, a nimajo
človeka, da jim ponudi kozarec hlad-
ne vode.

Kdo more reči, da nismo srečni?
Vi, bratje tam zunaj, verujte, da smo
tudi mi ljudje s srcem in dušo kot
vi. Da, in vse one misli sladke sre-
če, ki nam je dana tukaj, to je samo
trdna fronta, ob strani srca in duše
naše, ki se neprestano bojuje proti
ožtonim mislim in težkih trenutkih,
ko mi nedolžne žrtve mislimo na
svoje ljubljene žene in otroke, ki
tam daleč zdihujejo vse noči.

Neprestano se vije iz naših src
želja: Svoboda, pridi svoboda! To
hrepenenje je stokrat močnejše kot
hrepenenje mlade deklice, ki prič-
kuje prvih žarkov ljubezni.

Minuli so tedni in meseci, ali mi
smo še vedno v preiskovalnem za-
poru. Do vrha polu kelih duševnih
bolečin in zato smo rekli, vsi za-
jedno: Smrt gladi ali svobodo! Pri-
čeli smo gladno stavko. Ze četrti
dan nismo sprejeli nobene hrane.
Strašna je borba proti gladi, toda
še takrat, ko silijo jesti.

Zmagali smo.
Peti dan so nas sedem sodrugov
spustili na svobodo. Pozneje še 23.
Z veseljem smo stopili pod milo
nebo. Zopet svobodni! ... Ali še se
nismo v polnem nasrkali svežega
zraka, nagledali krasne prirode in
slišali petja drobnih ptičic, ko sq
kruh polnoči dne 10. aprila 1921 za-
grmele bombe v koloniji na Strmcu,
vržene iz rok fašistov med spavajo-

če delavske družine. Zavladal je
strah in groza. Nekateri so ostali
hladni, drugi so pobegnili na prosto
in tretji so se skrivali pod posteljo,
boječ se fašistov, koji smejo ubijati,
požgati in okraati, sploh vse slabo
napraviti siromašnemu ljudstvu.

Po preteku ene ure so prikor-
kali voljaki in orožniki in kakih 15
fašistov. Pričel se je pogon. Večino
delavstva so pogrnali pod milo ne-
bo. Izmed vseh delavcev so fašisti
izbrali 12 mož: tiste, ki smo se bili
vnili iz rovinjske ječe in nismo se
bili zaposleni, rekoč: Vi ste metali
bombe! Fašiste je bolelo, da smo
bili oproščeni in zato so nas zopet z
zvižgali vrgli v ječo. Tako smo bili
dopolnjeni zopet med štiri stene v
smrdljive zadubele celice med razno
golazen. Vrženi smo zopet v to ječo
kot grdi zločinci, ki nosimo mrzle
okove na svojih čistih rokah.

Oh sanje! Zakaj nas vedno va-
rate? Ostaja nam vedno le kruta
istina: prekanjani, zaničevani, tep-
tani? Mati narava! Ali nismo tvoji
pravi sinovi vsi enaki? Ali nismo
tudi mi vredni Tvojih sadov? Je-li
je samo za nas ta zdihujoča in pro-
kleta solzna dolina?

Ne bom dolgo stopal po tej tr-
njevi, toda dolgi pot. Stegnil bom
roko, da si vzamem življenje. Ne
morem stopati po krivih in blatnih
potih, ker prepoštena mi je duša, da
bi jo oblatil. Prevelika je moja čast,
da bi jo oskrnil in srce mi nikakor
ne dopušča, da bi se pogreznil v
valove hlinavščine, krivice in uma-
zanega življenja... Rodba.

+ **Revizija. socialista Edvard Bernsteina** je pravkar izdal knjigo o nemški revoluciji po prevratu. V knjigi navaja razna dejstva, ki dokazujejo velikanske zasluge nemškega revolucionarnega proletariata na tem, da se je uveljavil demokracijski režim in utrdila republika, obenem pa, da nosijo krivdo sedaj nastopajoče reakcije v prvi vrsti razmere vsled pritiska ententnih mirovnih pogodb.

+ **Tako dela kapitalizem.** Znani nemški velekapitalist Hugo Stinnes je kupil v Budimpešti liste »Az Est«, »Magyarország« in »Pesti Naplo«, da bodo pisali v interesu njegovega kapitala.

+ **»Svobodno mesto«** Gdansk. Bodo Poljaki uporabljali kot svojo vojno pristanišče. V njem je že usidranih več poljskih vojniških ladij. Tudi poglavje, ki govori o »razorožitvi« in »samoupravi« naroda!

+ **Tudi Amerika je mnenja**, da je nemška vojna odškodnina previsoka in da se mora znižati, če nočejo, da se nemška republika popolnoma uniči. — In bi potem zavezniški ostali gledati vojne odškodnine z dolgi nosom.

+ **Litvinov pojde v Washington** na konferenco zastopat »republiko Daljnega Vzhoda«. Tako vsaj sam pravi, toda Litvinov je desna roka Čičerinova, sovjetskega zunanjega komisarja in sovjetska Rusija v Washington ni bila prav nič povabljen. Radi česar je tudi protestirala in povedala, da zanjo sklepi washingtonske razorožitvene konference niso obvezni. Sedaj pa pošilja, kakor vidite svojega zastopnika v Ameriko pod pretezo »Daljnovezhodne republike«. Litvinov je izborni diplomat in gospodje veleburžniji na konferenci bodo še grenko občutili njegovo izbornost.

Najnovejše.

KRIZA V VEČINI.

Sedanja koalicija ostane.

LDU. Belgrad, 24. nov. Danes dopoldne je imel radikalni klub sejo, na kateri je razpravljal o političnem položaju. Seji je prisostvoval tudi ministrski predsednik Pašić. Po njegovem govoru, v katerem je obrazložil položaj, ki vlada v parlamentu, se je otvorila razprava, za katero se trdi, da je bila precej živahna. Klub je na koncu razprave pooblaštil Pašića, da z ozirom na položaj reši vprašanje kabineta. — Dopoldne je imel tudi glavni odbor demokratske stranke sejo v ministrstvu prosvete. Poleg upravnih vprašanj je odbor razpravljal tudi o položaju. Demokrati so za nadaljni sporazum z radikali ter pristajajo na izpremembo osebnosti v kabinetu. O sklepih glavnega odbora bo razpravljala jutri poslanski klub. — Zvečer od 17. do 19.30 se je vršila seja ministrskega sveta, ki je predvsem razpravljala o današnjem položaju v parlamentu. Ministrski svet je po daljši razpravi te zadeve sprejel sklep, da se izvrši prenova vlade, in sicer paralelno, namreč da vsaki klub, ki je zastopan v vladi, izvrši izpremembo osebnosti po svoji navedenosti. Zatem imajo klubi predložiti resolucijo ministrskemu predsedniku Pašiću in se bo na eni izmed prihodnjih sej ministrskega sveta razpravljalo o njihovih sklepih ter se bodo določile osebe, ki se imajo zamenjati v vladi. Na seji ministrskega sveta je ministrski predsednik Pašić poročal tudi o razmerah v Albaniji. Govorilo se je tudi o trgovini z valutami in devizami ter je sklenjeno, da se osnujejo valutni odbori Narodne banke in svrhu nadzorstva poslovanja z valutami in devizami.

SODNA OBRAVNAVA PROTI ATENTATORJEM.

LDU. Belgrad, 24. nov. Kakor se doznava, je sodišče prve stopnje za mesto Belgrad dobilo na razpolago dvorano »Kolarca«, v kateri se bo vršila razprava proti komunistom, ki so obtoženi radi atentata. Te dni se bodo določili tudi državni obtožitelji in branitelji ter se istotako pre-

daja obtoženi od preiskovalnega sodnika. Sodijo, da se bo sodna obravna pričela v kratkem.

POŽAR UNIČIL KNJIŽNICO.

LDU. Lippe, 23. nov. V deželni knjižnici v Lippeju, ki je ena najstarejših knjižnic Nemčije, je danes ponoči izbruhnil požar. Pogorelo je približno 30.000 zvezkov. Skoda znaša več milijonov. Pri rešilnih delih so bili trije učenci ranjeni.

NEMIRI V BELFASTU.

LDU. London, 24. nov. Kakor poročajo listi iz Belfasta, znašajo izgube pri včerajšnjih spopadih v Belfastu 11 mrtvih in približno 100 ranjenih. Danes popoldne je bila pri ponovnih izgreduh ubita ena ženska, štiri osebe pa ranjene. Izgreduki so poškodovali več voz cestne železnice.

ZA ENOTNO SOCIJALISTIČNO INTERNACIJONALO.

LDU. Bruselj, 24. nov. Izvrševalni odbor druge internacionale je pod predsedstvom Vandervelda sprejel resolucijo, po kateri naj se skliče mednarodna socialistična konferenca v to svrhu, da bi vzpostavila enotnost internacional in ki naj deluje za razorožitev Evrope ter za udržitven miru.

JAPONSKA IN RUSIJA.

LDU. Moskva, 23. nov. Japonci na washingtonski konferenci so izjavili, da ne bodo preje zapustili Sahalina, preden ruska vlada ne povrne japonskim državljanom škode, ki so jo utrpeli.

Dnevne vesti.

Ruski tečaj. Vsem, ki se žele pridružiti ruskega jezika, kar jim bo veliko koristilo, ker bodo potem čitali duševna dela velikih ruskih pisateljev in znanstvenikov, se jim nudi ta prilika sedaj, ko priredi »Svobodna« začetkom decembra v Ljubljani ruski tečaj, katerega bodo vodili g. Jože Vidmar. Vsi, ki se tega tečaja žele udeleževati, naj se takoj vpišejo v tajništvo »Svobodne«, Aleksandrova c. 5. desno.

Cankarjeva proslava. Pri včerajšnjem poročilu je pomotoma izostalo, da se bo vršila Cankarjeva akademija na Vrhniki v nedeljo, dne 11. decembra popoldne. Predava sodrug Angelo Cerkvenik.

Sram naj jih bo! Po vzoru drugih antantnih prikrknjencev bodo tudi naši izključno - patrioti priredili komedijo z nepoznamim našim vojakom. V to svrhu bodo izkopali na belgrajskem Avalu grob nekega reveža, ki ni znan njegovo ime. Pogrebna komisija se je že podala k temu grobu, da ugotovi, »je-li dotični vojak tudi res jugoslovanski in ne morda kak neprijateljski«. Buržoazijo po vsem svetu je po vojni ugriznila neka velepatriotska manija, ki se javlja posebno tudi v tem, da oskranja s prireditvami, podobnimi veselicam, bedrike, kateri bi vse prej kot z veseljem končali svoje življenje, če bi vedeli, da si bo po vojni ta buržoazija napravila iz njihove krvi udobno življenje. Naša buržoazija je prav malo boljše kot vse ostale in kakor opica posnema francoske, ameriške in druge obžalovanja vredne vzglede. Ali ne veste, da je francosko frakarstvo s proslavo neznanega vojaka priredilo proslavo in parado sebi in svojemu sramotnemu zverstvu, ne pa kakemu globokejšemu idealu in najmanj požrtvovalnosti tistih revežev, ki so prelili kri za domovino? Če želite postaviti spomenik požrtvovalnosti naših trpinov, ne delajte tega z neokusnim, banalnim posnemanjem pariških vzorov, kakor bi posnemali katerokoli zarukano pariško novo modo! Pustite reveže, naj mirno spe, spominjajte se jih s tem, da se zaveste: za našo udobnost so padli! In pomagajte raje njihovim svojcem, ki so s smrtjo njih izgubili morda svojo edino oporo! S tem jih boste najbolj človeško spominjali, ne pa s publicimi paradami!

Bedna meščanska pamet! Lastniki belgrajske »Politike« in »Prav-

de« (ki imata lastne tiskarne) skušajo svoje osebe premamiti, da bi jim stalo ob strani in omogočilo izdajanje obeh listov tudi v slučaju, če bi prišlo do konflikta s tipografsko organizacijo, skušajo ga torej premamiti s tem, da mu obljubljajo 3000 dinarjev mesečno in da dobi delček čistega dobička (kar imenujejo meščani »socializacijo«). Že pristavek o konfliktu s tipografsko organizacijo kaže, kako čist namen imajo lastniki. Ker, za božjo voljo, kako bi mogli z organizacijo priti navzkriž, če bodo dobro hoteli svojemu osebju?!

Koliko bi bil polkovnik Vasič priglavljen s svojo »kupčijo«. Dodatno k včerajšnjemu našemu poročilu dostavljamo iz »Politike«, da bi bil Vasič pobasal v svoj žep nad 80 milijonov kron, če bi se mu bila goljufija posrečila.

Zagrebske srednje šole so zaradi pomanjkanja kuriva za nekaj časa zaprli. — Znak, kako dobro skrbijo za šolo...

Tibetapsivo z dragimi kraljicami je v naši državi v najslabšem cvetu. V Zadru so te dni zaplenili nad 1200 kg samega srebra, ki so ga tihotapci iz hrvaške Like skušali spraviti čez mejo. Omenjeni tihotapci imajo sploh velikansko prakso v tem poslu in prenesojo skozi Zader povprečno vsak teden po 200 kg zlate in srebrne kovine čez mejo na rovaš vsej naši ne slabo organizirani carinski straži.

Sprejemanje delavcev pri južni železnici. Ker se obrača delavsko osebje s prošnjami za sprejem o službo direktno na obratno ravnanje južne železnice v Ljubljani, opozarjamo vnovič, da delavcev ne sprejema ravnanje, ampak posamezna službena mesta, t. j. postaje, kurilnice, delavnice, materialno skladišče v Mariboru in progovne sekcije. Na prošnje, ki bodo vposlane obratnemu ravnanju, isto v bodoče ne bodo odgovarjali.

Razpis trgovskih prostorov. V lihi meščanske imovine bodo na novo oddali trgovske prostore, katere imata dosedaj v najemu Franja Kastl ter tvrdka Gerkman & Lenasi, in sicer prostori prvo imenovane z dnem 1. maja 1922, prostori tvrdke Gerkman & Lenasi pa z dnem 1. avgusta 1922, ker poteče dosedanja najemna pogodba. Pomudniki za te prostore naj vložijo prošnje pri mestnem magistratu do 15. januarja 1922, in sicer z natančno navedbo prošilcevih podatkov, značaja njegove trgovine in navedbo letne najemnine, katero je pripravljen plačati. Mestna občina ima pravico oddati prostore tudi drugemu, kakor pa najvišjemu ponudniku. Samoobsebi je umevno, da smeta dosedanja najemnika istotako staviti svoje ponudbe.

Pepravke. Prejeli smo naslednji dopis in ga objavljamo: »Sklicujate se na določbe tiskovnega zakona prošim, da z ozirom v Vašem listu šte. 261 z dne 17. t. m. priobčen dopis iz Velenja objavite v postavnem roku, mestu in črkami sledeči popravek: Ni res, da sem akordno delo spremenil po svojem sistemu, pač pa je res, da se vedno natančno držim po predpisih. Ni res, da delavce prikrašujem pri zaslužku, pač pa je res, da se njihovo delo prevzame kakor se zgotovi. — Z odličnim spoštovanjem Franjo Kovač, nadpaznik drž. premogovnika v Velenju. — Velenje, 20. listopada 1921.

Lovci, spominjajte se muzeja! Ravnanje deželnega muzeja v Ljubljani naproša gg. lovce kakor tudi drugo občinstvo, naj bi po možnosti darovali muzeju ustreljene ali pa na drug način pridobljene dobro ohranjene eksemplarje sesalcev vseh vrst. Objekti naj se pošiljajo v muzej.

Tedenski zdravstveni izkaz. V Ljubljani je v tednu od 13. do 19. t. m. umrlo 20 oseb in 14 v zavodih, rodilo pa se je 31 oseb in 1 mrtvorojenček. Izmed nalezljivih bolezni so nastopale davica, škrtlatinka, trebušni legar in ošpice.

Maribor.

Občinska seja v Mariboru se vrši 30. t. m. ob 18. uri z običajnim dnevnim redom.

Peki stavkajo, ker jim občinsko sodišče ni dovolilo zahtevanega poražanja, dasi se jim je dovolilo poražanje belega kruha na 18 K za kilogram, črnega na 15 K za kg. tako da stane hlebec belega kruha 9 kron, hlebec črnega kruha pa 7.50 kron.

Ljudska univerza. V nedeljo zvečer je sklical profesor s. Favaj zastopnike profesorjev, medicincev, juristov in novinarjev na mestni magistrat, da se posvetujejo o ustanovitvi ljudske univerze. Sestaniku je predsedoval župan s. Grčar. Po daljši debati se je izvolil pripravljalni odbor in sicer: predsednik okrajni glavar dr. Lajnišič, tajnik profesor Favaj, odborniki ravatelj dr. Tomišek, prof. dr. Kovačič in urednik Borko. Dr. Lajnišič je izjavil, da ima za ljudsko univerzo pripravljenih 20.000 K. Župan je izjavil, da bo dala mestna občina na razpolago prostore v kazini, ki se vporabijo samo za kulturne svrhe.

Ptuj.

Zakaj pa je tako? Ptuj — zapuščen in pozabljen, tako piše neki dopisnik v »Slov. Narodu«. Gospodarstvo občine hira, je brez vodstva in nadzorstva, draginja se je poljubno razpasla, za koristi ptujskega prebivalstva se ne briga nihče. Skrajni čas je, da dobi občina svoje legalne zastopnike itd. Tako dopisnik v »Slov. Narodu«, ki pa ni prav nič pametnejši na to, da so temu žalostnemu stanju občine največ krivi demokrati sami. Kolkoli časa je že, odkar smo si izvolili župana, na čelu novega občinskega odbora, pa zaradi demokratskih domišljij in intrig še sedaj ni potrjen. Pa tudi sicer ni nobene rešitve na ugovore demokratskih »velmož«.

V ponedeljek, 21. t. m. je umrl g. Franc Pirkmajer, oče vodje okrajnega glavarstva g. dr. Pirkmajerja. Pokojnika so v sredo prepeljali k zadnjemu počitku v Fram. Preostali naši sožalje.

Iz stranke.

Diskusijski večer se bo vršil nanes ob 20. uri v mali dvorani »Mestnega doma«.

Strnišče pri Ptuj. V ponedeljek, 28. t. m. se vrši javni shod, na katerem poroča poslanec sodrug Golouh o političnem položaju. Shod se vrši ob 6. uri zvečer v društvenem lokalu. Sodrugu priporočamo, da se shoda udeležijo v obilnem številu.

Ptuj. V torek, 29. t. m. se bo vršil pri »Belem križu« javen shod, na katerem poroča poslanec sodrug Golouh. Shod se vrši ob 6. uri zvečer. Sodrugi iz Ptuja, Brega in bližnjih krajev naj se shoda udeležijo v obilnem številu.

Iz strok. organizacije.

Zborovanje lesnih delavcev v Celju se bo vršilo dne 29. novembra 1921 ob 7. zvečer v gostilni g. Sveta v Gabrju. Zborovanje je važno, zato naj se ga sodrugi polnoštevilno udeležijo. Sprejemali se bodo tudi člani. Odbor.

Po svetu.

Splošna stavka v Italiji v Liguriji je končana. Začela se bodo nova pogajanja o odgovornem roku na podlagi kolektivnih pogodb. Splošna stavka v Trstu, katero so uprizarili kovinski delavci, bo torej tudi samo malo časa trajala.

Velika brezposelnost na Dunaju. Listi poročajo, da se je predvčerajšnjem na Dunaju v več ulicah notranjega mesta, posebno v bližini mestne hiše, nabralo veliko število brezposelnih. Prišlo je do

incidentov, ker so demonstranti razbili nekaj izloženih oken in krađi izložene stvari.

— Mirovno Nobelovo nagrado podelijo, kakor poročajo razni listi, švedskemu sodrugu Brantingu.

— **Revolucija na Islandu.** Komunisti so v glavnem mestu Islandije Reykjaviku poskušali izvesti revolucijo. Spodili so policijo in se utaborili v njenem poslopju. Meščanska straža je potem nastopila proti njim in revolucijo končala.

Koncerti Udruženja jugoslovanskih novinarjev. Kakor že javljeno, priredi ljubljanska sekcija Udruženja jugoslovanskih novinarjev v četrtek 1. decembra t. l. ob 8. uri zvečer v veliki dvorani hotela »Union« koncert. Spored velezanimiv. Sodelovali bodo kot solisti člani kr. nar. gledališča, sopranistinja gospa Pavla Lovšetova, baritonist g. Stefan Romanowski in tenorist g. Marcel Sewilski. Nadalje nastopi na koncertu šest ljubljanskih pevskih zborov in sicer: Pevski zbor »Glasbene Matic«, pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«, pevsko društvo »Slavica«, »Pevsko in glasbeno društvo Ljubljana«, pevski zbor »Zveze jugoslovanskih železničarjev« in »Pevsko društvo Krakovo - Trnovo«. Pevski zbori bodo izvajali razne moške in mešane zборе, večino iz moderne slovenske in jugoslovanske glasbene literature, ter priljubljene narodne pesmi, solisti pa deloma solotke moderne slovenskih skladateljev, deloma operne arije odličnih svetovnih skladateljev. Sodeluje tudi orkester Dravske divizije pod vodstvom kapeinika g. dr. Čerina. Po koncertu bo prosta zabava z nepriljubljenim sporedom.

Dopisi.

Meste. Kaj je z občinskim odborom v Mostah? Minulo je že sedem mesecev, kar so bile občinske volitve. Izvolili smo si delavske socialistične odbornike (bilo jih je dvanaest) in tudi župana. Od takrat pa je vse tiho in v občini vlada še vedno nerazumljiva klerikalna kapitalistična družba s svojim gerentom, ki se ne more posloviti od občine. Ta družba, ki nam je že toliko gorja naredila, sama pa med vojno obogatela, si vzlic temu še upa gospodariti z ljudskim imetjem. Imamo gerenta (samo na papirju, ki še pisati ne zna), ki se prav malo briga za občino, ter prepušča vse delo prejšnjemu županu g. Oražnu (vojni župan), ki je hud šuštercijanec. Ne vem, zakaj pušča okrajniska uprava te može tako dolgo vladati, a novega odbora in od ljudstva izvoljenega župana pa ne potrdi. Zahtevamo, da se novo izvoljeni župan potrdi ali pa naj se razpišejo nove volitve! — Več volitev. Vrhnika. V opekarni g. Lenarčiča v Verdu je delovodja g. Janez Rosenwirth, ki je pravcato orodje g. Lenarčiča. Može je čisto v oblasti gospoda velekapitalista. Le tako je moglo priti do prizora dne 19. t. m. Janezu Dobrovollcu je občinski agrarni odbor odkazal s potrdilom agrarnega urada v Ljubljani nlogo. Dne 19. t. m. pa je dobil nalog g. Rosenwirtha, da z delavci prepodi Dobrovollca in njegovo ženo Z. njive. Šest delavcev, katerim je Rosenwirth to ukazal, pa tega ukaza ni hotelo izvesti, ker je vedelo, da ima Dobrovollc pravico do njive in če bi je tudi ne imel, pa nima Rosenwirth te pravice. Delovodja se je sicer hudovrl in zagotavljal, da prevzame vso odgovornost sam. Delavstvo je ukaz dosledno odklanjalo, ker ni hotelo biti sokrivce pri nasilstvu. Ako je g. Lenarčič dal tak ukaz, potem moramo le konstatirati, da ima jako malo pojma o pravih stvareh.

Tovarna
JOS. REICH
Ljubljana, Poljanski nasip 4.
Podružnica: Šelenburgova ul. 3.

Barva
Kemično čisti obleke.
Svetlolika
ovratnike, zapestnice in srajce.
Podružnice:
Maribor Gosposka ul. 33
Novomesto Glavni trg
Kočevje 3. 39.

Konsum. društvo rudarjev v Hrastniku
vpisana zadruga z omejenim poročtvom
sprejema hranilne vloge, ki jih obrestuje po 4%.
Na podlagi zadnjega računskega zaključka ima 576 članov ter sledeče društvene sklade:
Rezervni delež K 120.201.82.
Društveni delež K 17.103.71.
Blagovni promet za l. 1919/20 je znašal K 2.963.093.48. Delež znaša K 100.—.
Član postane lahko vsak.

Avg. Agnola
Ljubljana, Dunajska cesta 11
priporoča svoje zalogo
stekla, porcelana, zreal, svetilk,
okvirov in vseh v to stroko
spadajočih predmetov. Steklo za
okna vseh vrst vedno v zalogi.

Josip Prešeren
čevljar
Spodnja Šiška Celovška cesta 82
Priporoča svoje zalogo
modrih, črnih, belih, rjavih čevljev.
Modro in uporno obloži. Čez njo.
Posreduje udela.
Leta izbira. Posreduje v splošno.

izdajatelj: Ivan Milner.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Odgovorni urednik: Maks Žagar.